

02

Presentació

Les ràdios andorranes. Una qüestió de sobirania, de M. Jesús Lluelles

04

Notícies

Premi de l'Arxiu Nacional en el Festival Ull-Nu, 2018

Estada d'aprenentatge d'una estudiant al taller de restauració

Elaboració d'un quadre d'accés a la documentació administrativa

Pastures comunes i ramaderia a Andorra. Usos, gestió i perspectives, una monografia sobre les pastures de muntanya

Finalització de la classificació de la documentació textual del fons Isabelle Sandy

Estadístiques 2017

Tallers d'organització i conservació d'arxius fotogràfics i familiars

13

On és?

Novetats bibliogràfiques

14

Sabíeu què...?

Troballa: punt de llibre

15

Què estem preparant

Elaboració del quadre de classificació comunal

A destacar

Esmolets! La canalla d'Andorra

16

Nous fons ingressats

Col·laboracions

Entrevista: el projecte de recerca històrica sobre la radiodifusió andorrana al segle xx

Presentació

Les ràdios andorranes. Una qüestió de sobirania, de M. Jesús Lluelles, és una publicació que ha coordinat l'Arxiu d'Etnografia, Arxiu Nacional, i que ara publica el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports

Centre Emissor Ràdio Andorra, Roc del Puy, Encamp - FP 16362

La complexa i apassionant crònica de la radiodifusió, protagonitzada per Ràdio Andorra i Ràdio de les Valls, és una part essencial de la història andorrana del segle XX, amb les especificitats socials, tècniques i culturals que li són pròpies. Les implicacions polítiques de les ràdios andorranes del segle passat, tant o més transcendents que les repercussions econòmiques, serveixen de fil conductor per entendre la transformació institucional del país. Mig segle de la història d'Andorra es pot analitzar a través de les emissores, per la interrelació entre les ràdios i el territori. El que passa a Andorra influeix sobre les emissores i el que passa a les emissores influeix sobre Andorra.

Les ràdios andorranes van ser un dels grans temes del segle XX, tal com explica la historiadora M. Jesús Lluelles

en la publicació *Les ràdios andorranes. Una qüestió de sobirania*, que edita el Ministeri de Cultura, Joventut i Esports. El tema de les ràdios va ser un capítol apassionant de la història del país sobre el qual s'ha escrit molt i de ben segur es continuarà escrivint.

"Malgrat que les emissores han desaparegut, ens han llegat uns béns immobles que són també la memòria física d'una part de la història del segle XX, període en què es produeixen els grans canvis socials, econòmics i polítics", diu Lluelles. Els centres emissors de Ràdio Andorra, al pui d'Encamp, i de Sud Ràdio, al pic Blanc, al port d'Envalira, són alguna cosa més que construccions singulars que responen als criteris arquitectònics, funcionals, tècnics i estètics de l'època en què van ser construïdes. Aquests edificis històrics alberguen un relat

complex i polièdric sobre la radiodifusió que es desenvolupa durant més de cinquanta anys i són clau en la història recent del país. Un relat que adquireix significats diferents, de vegades fins i tot divergents, entre la gent d'Andorra i dels indrets on es van poder sentir les emissores.

Als anys trenta del segle passat, el país vivia immers en una crisi econòmica i demogràfica, i les concessions de FHASA (1929), primer, i de Ràdio Andorra (1935), poc temps després, van ser percebudes com l'arribada de la modernitat i una oportunitat de canvi, ja que prometien la millora de les comunicacions i de les formes de vida amb l'obertura de noves possibilitats econòmiques. En el decurs del temps, però, les concessions radiofòniques es van convertir més en un problema que en una solució.

Centre Emissor Sud Ràdio, Pic Blanc, Encamp - FAM 5239_01

Ràdio Andorra neix com un referent radiofònic que, durant una època, va projectar el nom d'Andorra al món. La localització geogràfica, la qualitat de les instal·lacions, la potència de l'emissor i l'experiència dels gestors van fer de Ràdio Andorra una de les emissores més importants de l'Europa de la postguerra. Jacques Trémoulet en va ser l'artífex. Aquest empresari francès, apassionat de la ràdio, va liderar la ràdio privada a França, però va topiar amb la resistència política dels que defensaven la ràdio pública. Un conflicte que, en acabar la Segona Guerra Mundial, es va traslladar a Andorra. S'iniciava aleshores un procés de persecució contra l'empresari i un assetjament sobre Ràdio Andorra per part del Govern francès, que, en no poder controlar la influència de l'emissora al seu territori, en creava una de nova en territori andorrà per fer-li la competència. Aquesta nova emissora, Andorradio, finançada amb diner públic francès, iniciava l'activitat sense l'autorització del Consell General, fet que va generar un greu conflicte institucional entre França i Andorra i

va tenir conseqüències negatives a la frontera francoandorrana.

Les concessions de ràdio de 1961 a dos empreses estatals estrangeres havien de ser la solució al greu conflicte. Ràdio Andorra i Andorradio, que en aquell moment ja es deia Ràdio Les Valls (1960), i més tard Sud Ràdio (1966), van continuar, malgrat que els contractes de concessió no van ser ratificats pels coprínceps. La primera estava sota el control d'Eirasa, una empresa amb capital públic espanyol explotada per l'empresari francès J. Trémoulet, i la segona era controlada per Sofirad, empresa pública francesa. Els conflictes, però, van continuar i van posar en dubte la posició i la independència d'Andorra respecte de França, la Mitra i Espanya.

Als anys vuitanta es nacionalitza el sector energètic i es tanquen les dos emissores de ràdio després d'un temps de conflicte popularment conegut com "la guerra de les ones". El tancament de les ràdios andorranes l'any 1981 s'ha d'interpretar com una qüestió

de sobirania en un context de canvis econòmics, demogràfics i polítics, segons l'anàlisi de l'autora al llarg del seu escrit. Els nous temps requereixen una presència i un protagonisme d'Andorra en el concert internacional.

La rigorosa i suggeridora anàlisi històrica efectuada per M. Jesús Lluelles recupera i reinterpreta la història de les dos emissores radiofòniques, Ràdio Andorra i Sud Ràdio, però focalitza la mirada en Andorra; en el que van significar per al país, i sobretot en les reivindicacions sobiranistes del poble andorrà davant un conflicte internacional, que van servir per impulsar el procés de reforma institucional. El conflicte sorgit al voltant de les ràdios va esdevenir una oportunitat per modernitzar les estructures polítiques, que va desembocar en la Constitució de 1993.

La publicació es complementa amb un documental, *El tancament de les ràdios andorranes. Una qüestió de sobirania*, amb guió d'Albert Roig, periodista i gran coneixedor de la política andorrana, i

realització de Toni Ubach. El film recull una sèrie d'entrevistes a persones clau de l'escena política que van viure l'etapa final del conflicte de les ràdios. Els seus testimonis desvelen les circumstàncies, les preocupacions i els sentiments que van motivar la presa de decisions, i que van ser clau en els esdeveniments posteriors.

Les entrevistes a personalitats polítiques rellevants es complementen amb les entrevistes realitzades a

professionals que van treballar a les dos emissores de ràdio. Els seus testimonis creen un relat a diferents veus sobre la vida als estudis i als centres emissors, i descriuen el que van significar les emissores per als radiooients dins i fora del país. Les entrevistes configuren un fons sobre *Vides de ràdio* que serà consultable a l'Arxiu d'Etnografia i a la web de l'Arxiu Nacional: www.arxius.ad.

Les ràdios andorranes. Una qüestió de sobirania és una història polièdrica,

intricada i sovint contradictòria; una lectura necessària per als apassionats de la ràdio i els curiosos de la història d'Andorra, en què el lector podrà descobrir aspectes poc coneguts de Ràdio Andorra i de Sud Ràdio i aprofundir en la història recent del nostre petit i complex país.

Aquesta tardor us convidem a descobrir-ho llegint aquesta interessant història.

Notícies

Premi de l'Arxiu Nacional en el Festival Ull-Nu, 2018

L'Arxiu Nacional ha col·laborat amb el Festival audiovisual de joves creadors dels Pirineus Ull-Nu (<http://festivalullnu.com/>) amb el lliurament del premi de l'Arxiu Nacional a la preservació de la memòria històrica. El premi és un reconeixement de la producció que millor posa de manifest la utilització del material d'arxiu com a recurs visual o bé que utilitza l'audiovisual per a la recuperació de la memòria històrica.

En l'edició d'enguany s'ha reconegut l'obra *¿No ves que ardo?*, del jove director Arnau Padilla. La recuperació d'imatges familiars ha estat la font d'inspiració i el fil conductor d'aquest inquietant poema existencialista.

El premi es va lliurar el dissabte 3 de març durant l'acte de cloenda del Festival.

Estada d'aprenentatge d'una estudiant al taller de restauració

Del 24 d'abril al 15 de juny hem acollit a l'Andrea Sánchez Iáñez, estudiant de quart curs a l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns

Culturals en l'especialitat de Document Gràfic, al taller de restauració de l'arxiu. Ha realitzat 150 hores de pràctiques equivalents a 6 crèdits ETC on ens ha

ajutat en la restauració d'un llibre del fons comunal de la Massana i d'un dibuix de gran format del fons de casa Rossell.

Elaboració d'un quadre d'accés a la documentació administrativa a partir de les sèries del quadre de classificació documental del Govern

Per tal de garantir el dret d'accés de les persones a la informació i documentació pública i facilitar als treballadors públics que puguin gestionar aquest dret, un dels darrers projectes que s'ha proposat l'Àrea d'Arxius i Gestió de Documents del Govern d'Andorra és l'elaboració d'un quadre d'accés basat en les sèries

documentals del quadre de classificació documental.

El quadre d'accés ha de servir de guia i suport en la gestió dels permisos bàsics d'accés i consulta de la documentació a l'espera de l'avaluació més exhaustiva que fa la Comissió d'Accés i Avaluació de

la Documentació del Govern d'Andorra.

Aquest quadre ha de ser l'eina que acompanyi les taules d'avaluació i accés documental del Govern i s'ha d'anar actualitzant a mesura que la Comissió determini les pautes pertinents de tots els procediments administratius.

Pastures comunes i ramaderia a Andorra. Usos, gestió i perspectives, una monografia sobre les pastures de muntanya que coordinen el CENMA i el Departament d'Agricultura, i en què també participa l'Arxiu d'Etnografia (ANA)

L'Arxiu d'Etnografia ha col·laborat en un projecte sobre els usos de les pastures comunes de muntanya, que coordinen el Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra (CENMA) i el Departament d'Agricultura.

La participació de l'Arxiu d'Etnografia en el projecte sorgeix d'una col·laboració anterior amb el Departament d'Agricultura, fruit de la qual va néixer el treball *Vides de muntanya. Ramaderia d'altura*, que es pot consultar al canal etnogràfic de l'Arxiu Nacional (www.arxius.ad). El canal incorpora relats de ramaders, ressegueix el treball a les explotacions i mostra esdeveniments clau del sector, com les fires, els sanejaments i la pujada del bestiar a les pastures estivals.

Des de l'any 2007, el CENMA desenvolupa un línia de recerca sobre les pastures

supraforestals que implica l'estudi de la càrrega ramadera i l'oferta vegetal de les pastures situades altitudinalment per damunt dels boscos. L'estudi avalua la producció, la qualitat, la diversitat i el seu ús ramader i n'elabora la cartografia corresponent.

L'any 2012, el CENMA signa un conveni amb el Departament d'Agricultura per continuar amb la recerca, en la qual també participa el Departament de Producció Forestal de l'Escola d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida.

<http://www.iea.ad/linies-de-recerca-cenma>

Actualment el CENMA està editant una monografia sobre les pastures d'Andorra amb la col·laboració del Departament

d'Agricultura. La monografia recull els resultats del projecte de pastures supraforestals i aporta noves perspectives sobre l'estat actual de la ramaderia i el pastoralisme de muntanya a Andorra.

Pastures comunes i ramaderia a Andorra. Usos, gestió i perspectives és el títol de la publicació, que coordinen Clara Pladevall i Benjamin Komac i que està previst que es difongui ben aviat. L'aportació etnogràfica a l'estudi s'ha centrat en la documentació de les pràctiques ramaderes tradicionals d'alta muntanya, que estan transformant-se i coneixent nous significats i maneres de fer, i també s'ha realitzat la documentació d'imatge a partir dels fons de l'Arxiu Nacional i la Biblioteca Nacional.

Finalització de la classificació de la documentació textual del fons Isabelle Sandy

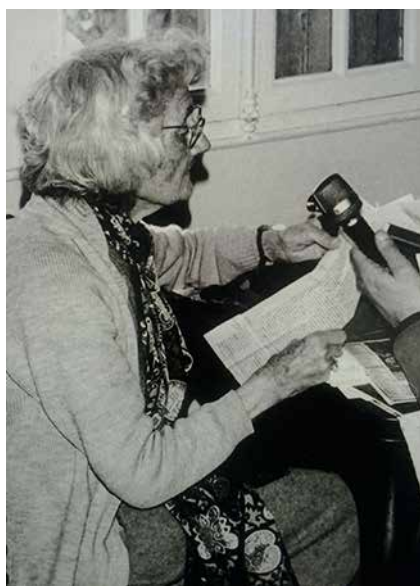

Foto: AD ANA, FIS Jean-Claude Chevalier

Tal com avançàvem en el Butlletí número 25, del mes de juny del 2017, vam iniciar el procés arxivístic del fons **Isabelle Sandy** (AD ANA, FIS) amb la seva descripció. En l'actualitat tota la

documentació textual donada a l'Arxiu Nacional d'Andorra està inventariada. Un total de 855 registres descriuen el contingut del miler de documents en paper d'aquest fons.

Un fons que ens presenta la vida i obra "*d'une romancière du XXe siècle*". Descobrim la nena d'origens humils Isabelle Dieudonnée Marie Fourcade, filla, germana i més tard esposa i mare, sempre pendent de la família. Però també retroben la jove poetessa Isabelle Sandy, cronista, articulista -a vegades sota el pseudònim de Pierre Sylvio- i escriptora.

Guardonada amb els premis "*Prix Fémina*" i "*Grand Prix de Littérature*", membre del "*Comité de la Société des Gens de Lettres*", "*officier de la Légion d'Honneur*", "*chevalier des Arts et Lettres*" i "*maître ès-Jeux Floraux à Clémence-Isaure*", Isabelle

Sandy va construir una gran part de la seva obra sobre l'exaltació de la pagesia.

Testimoni de la literatura regionalista, va ésser una defensora lleial del poble i alhora ambaixadora del Principat d'Andorra, amb articles a la premsa i intervencions radiofòniques sobre les nostres Valls, però sobretot amb la seva novel·la "*Andorra ou les homes d'airain*". Les traduccions fetes d'aquesta obra així com l'adaptació cinematogràfica van situar Andorra en el mapa.

La consulta del fons Isabelle Sandy ens ofereix conèixer de primera mà el combat pacífic i constant d'"*une grande dame ariègeoise qui a su fréquenter les cimes sans oublier les vallées*" en paraules d'un amic seu davant la seva tomba¹.

1. FIS 821 f.3

Estadística

Usuaris i investigadors 2017

Les dades analitzades comprenen el període que va des del mes de desembre del 2016 fins al mes de novembre del 2017 i corresponen al seguiment de l'activitat de la sala de consulta de l'Arxiu Nacional, ja sigui de manera presencial, per correu electrònic o bé per

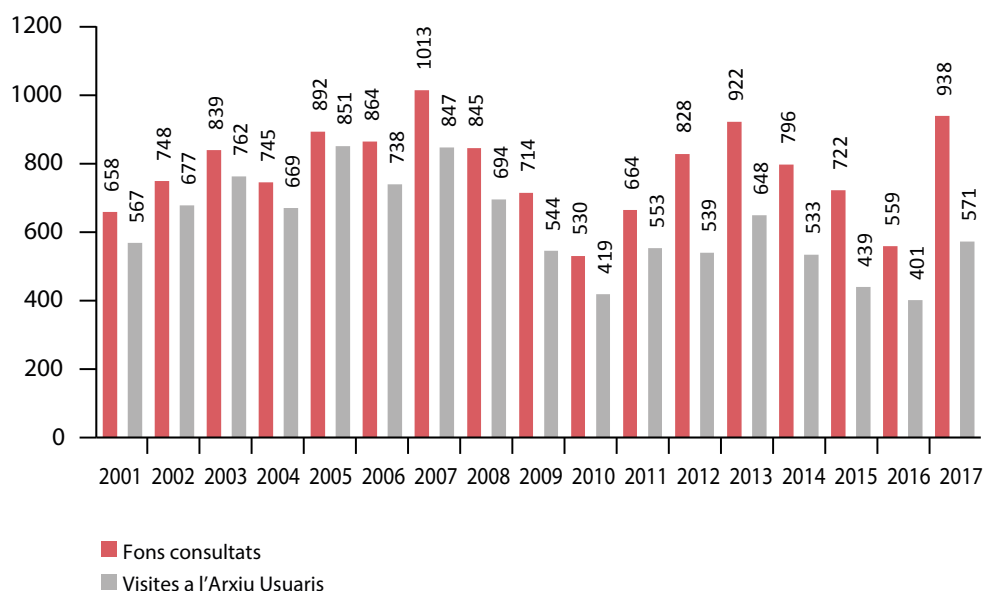
telèfon. Després, a banda, tractarem les dades de l'activitat a les pàgines web de l'Arxiu i l'Arxiu en Línia.

S'han comptabilitzat 571 consultes de 153 usuaris diferents, 85 dels quals era el primer cop que accedien a l'Arxiu. El total de fons consultats ha estat de 938. El nombre de fons consultats respecte

a l'any passat s'incrementa de manera important (424%), encara que continua la tendència a fer còpies digitals de la documentació per treballar-la després.

	FONS CONSULTATS	VISITES A L'ARXIU USUARIS	USUARIS DIFERENTS PER MESOS	DISSABTES		CONSULTES CORREU ELECTRÒNIC	CONSULTES TELEFÒNIQUES
				FONS CONSULTATS	USUARIS		
Desembre 2016	72	44	25	0	0	5	0
Gener	60	37	15	1	1	4	0
Febrer	89	61	23	2	1	2	0
Març	79	50	22	2	2	3	0
Abril	55	42	19	2	2	5	0
Maig	74	44	23	0	0	6	1
Juny	83	54	27	2	2	1	1
Juliol	71	53	19	/	/	4	2
Agost	64	33	23	/	/	4	0
Setembre	42	32	16	1	1	1	1
Octubre	123	55	26	1	1	6	0
Novembre	126	66	19	3	2	1	0
Desembre							
TOTALS	938	571	257	14	12	37	5

Comparativa 2001-2017

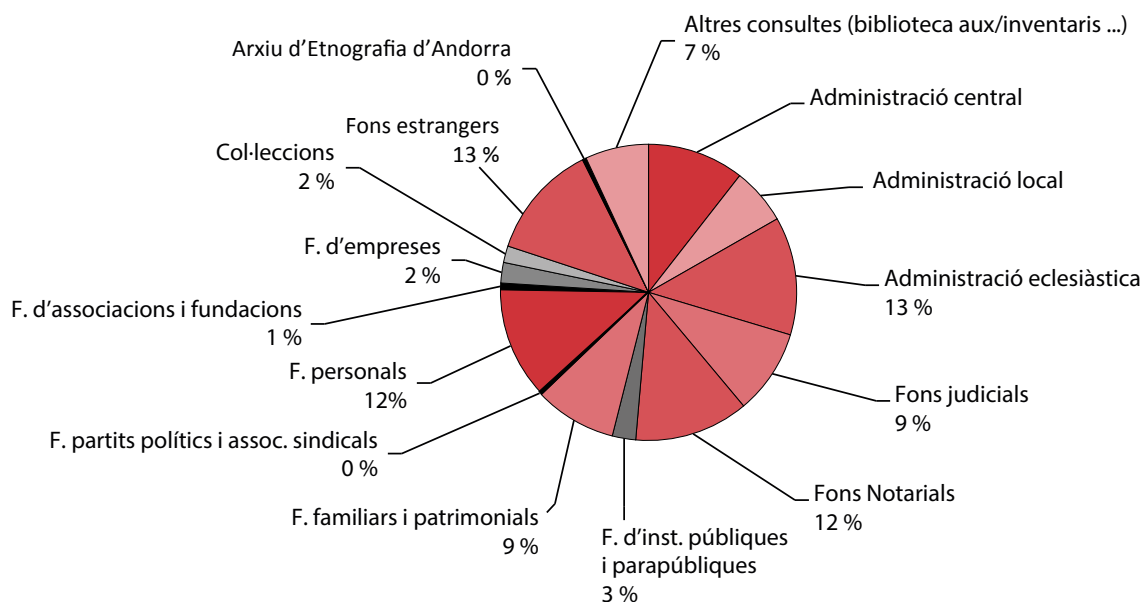
Fons consultats

El total de fons consultats ha estat de 938: 121 corresponen als fons de l'Administració eclesiàstica, 118 als fons estrangers (bàsicament fons fotogràfics), 117 als fons notariais (Notaria Marc Vila, Notaria Maties Aleix i Cambra de Notaris), 116 als fons

personals (principalment fotografies), 99 als fons de l'Administració central (67 al fons de l'antic Consell General i 32 al fons del Govern), 87 als fons judicials (Tribunal de Corts, Batllia i Jutjat d'Apel·lacions), 84 a la documentació provinent dels fons familiars i patrimonials, 58 als fons de l'Administració local (comuns i quarts),

24 al fons d'institucions públiques i parapúbliques, 21 al fons d'empreses, 17 a l'apartat de col·leccions, 7 al fons d'associacions i fundacions, 4 a l'Arxiu d'Etnografia i 65 a altres (biblioteca auxiliar, inventaris, catàlegs...).

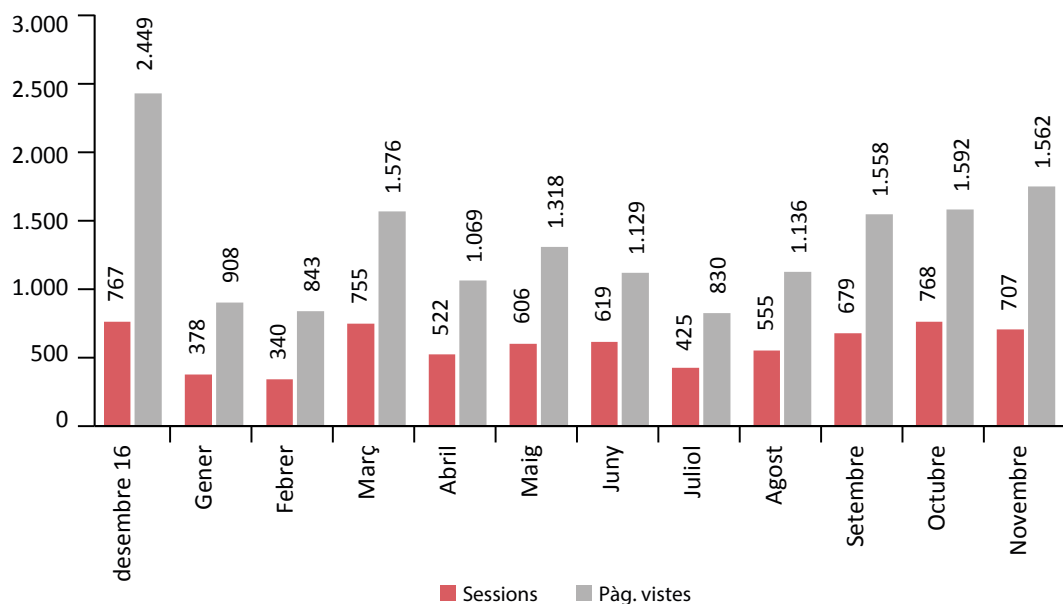
Fons consultats 2017

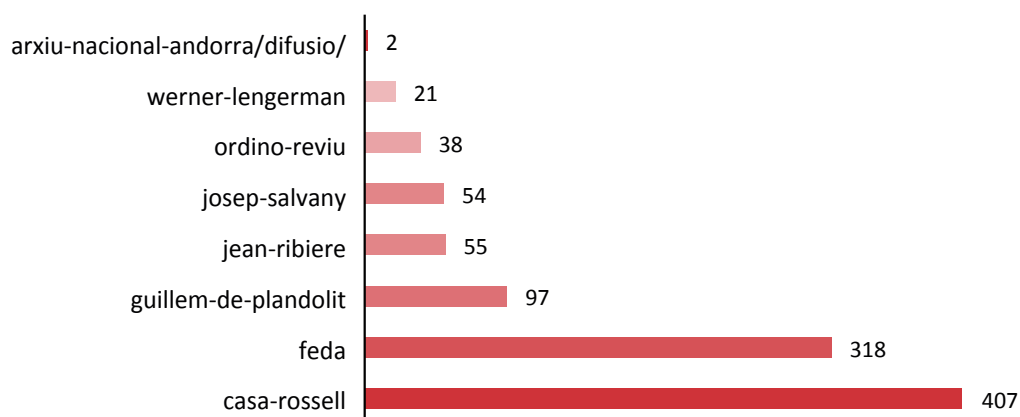
Respecte als estudis realitzats amb aquesta documentació, cal remarcar el predomini de la recerca històrica amb un estudi sobre el cognom i la casa Torres, i una recerca particular sobre el patrimoni familiar a la parròquia d'Escaldes, i continuen també l'estudi sobre el pas per Andorra de l'exèrcit francès (1635-1659) i diverses recerques genealògiques de particulars.

DESGLÒS DELS FONS CONSULTATS SEGONS QUADRE DE CLASSIFICACIÓ 2017	
1. Fons de l'Administració central	99
1.1. Antic Consell General	67
1.3. Govern d'Andorra	32
2. Fons de l'Administració Local	58
2.1. Comuns	58
3. Fons de l'Administració eclesiàstica	121
3.1. Canillo	54
3.2. Encamp	4
3.3. Ordino	14
3.4. La Massana	8
3.5. Andorra la Vella	21
3.6. Sant Julià de Lòria	20
4. Fons Judicials	87
4.1. Tribunal de Corts	81
4.2. Batllia	3
4.3. Jutjat d'Apel·lacions	3
5. Fons Notarials	117
5.1. Notaria Marc Vila	66
5.2. Notaria Maties Aleix	29
5.3. Cambra de Notaris	22
6. Fons d'institucions públiques i parapúbliques	24
7. Fons familiars i patrimonials	84
8. Fons personals	116
9. Fons d'associacions i fundacions	7
10. Fons partits polítics i assoc. sindicals	0
11. Fons d'empreses	17
12. Col·leccions	16
13. Fons estrangers	113
13.1. Arxius	25
13.2. Biblioteques	3
13.3. Altres institucions	90
14. Fons d'Etnografia	4
Altres consultes (biblioteca aux/ inventaris...)	65

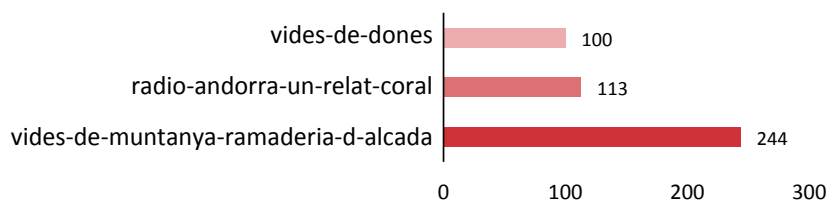
Activitat web: Arxiu Nacional d'Andorra 2017

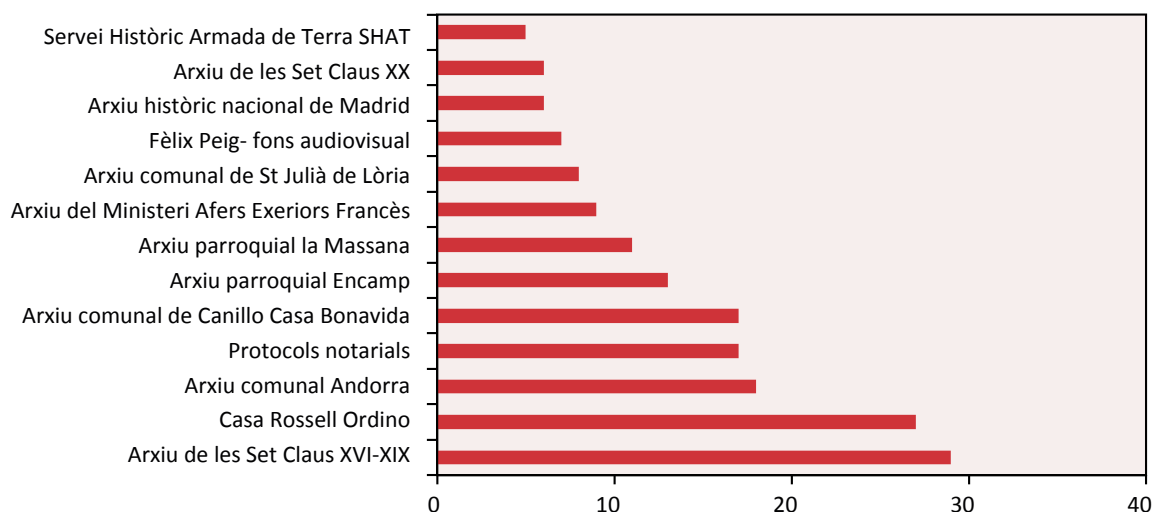
Exposicions virtuals (pàg. més vistes)

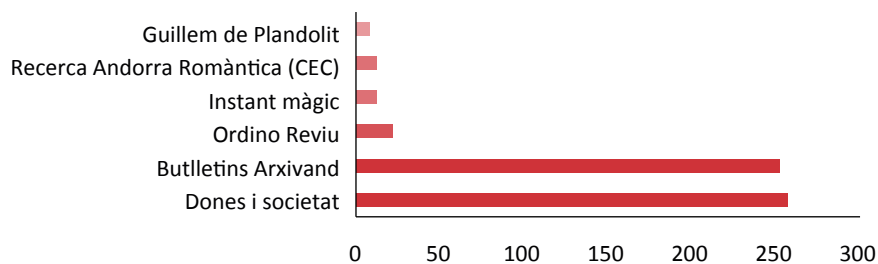
Arxiu d'Etnografia (pàg. més vistes)

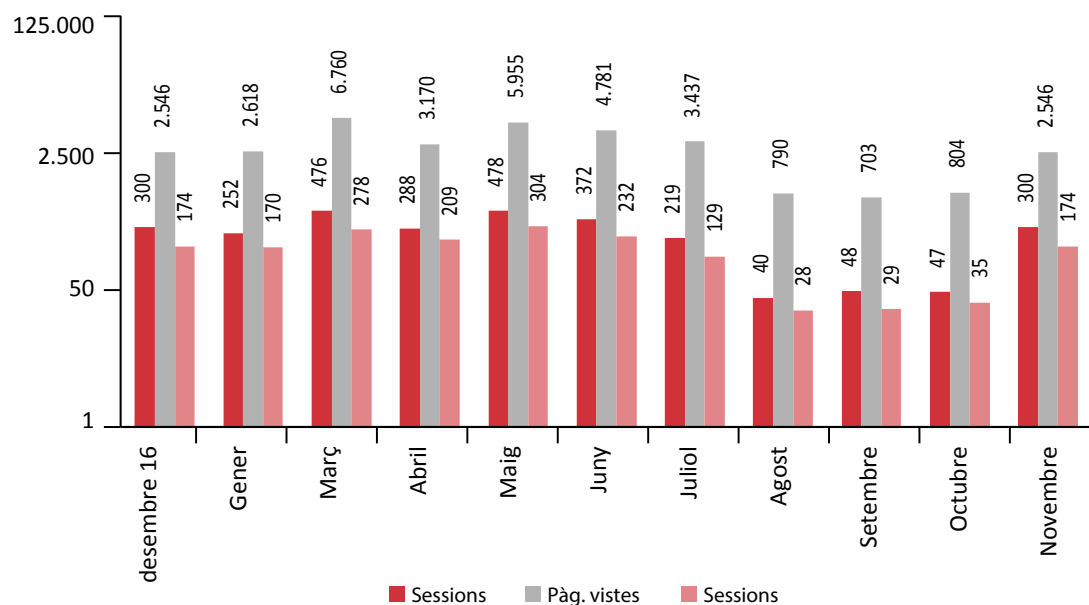
Inventaris (descàrregues) 2017

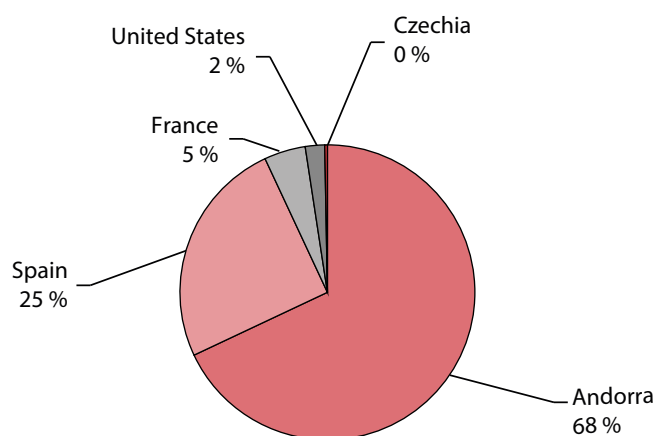
Publicacions en pdf (descàrregues)

Activitat en l'Arxiu en línia 2017

Arxiu en línia: visites per països

Tallers d'organització i conservació d'arxius fotogràfics i familiars

Amb motiu de la celebració del Dia internacional dels arxius, l'Arxiu Nacional d'Andorra va organitzar el dissabte 9 de juny uns tallers d'organització i conservació d'arxius fotogràfics i familiars, que van tenir lloc a les dependències de l'Arxiu Nacional d'Andorra.

Es van portar a terme dos tallers, un que se centrava en les fotografies en suport digital i un altre sobre les fotografies en suports tradicionals. En el primer dels tallers es va tractar la importància de la tria i selecció d'imatges, de tenir un sistema d'organització i de com evitar l'obsolescència tecnològica, i es van donar criteris que poden ajudar les persones interessades a conservar les seves fotografies. En el taller sobre les fotografies en suports tradicionals es va parlar de com conservar les fotografies a casa i amb quins materials, i es van donar recomanacions sobre les condicions ambientals.

Els tallers es van fer de forma simultània en dos sessions, entre les 10 i les 11 h i entre les 11.30 i les 12.30 h. Entremig es va fer una petita pausa a les mateixes dependències de l'Arxiu. A més, es va facilitar als assistents un dossier amb pautes i criteris que els permetin gestionar les seves col·leccions de fotografies.

En l'activitat hi van participar vint persones i es van recollir les seves impressions per mitjà d'una enquesta, amb la qual també es volien conèixer els seus interessos, que seran molt útils de cara a preparar properes activitats de difusió.

On és?

Solució: pàg. 18

Fons: fons de postals Glanet (FGLA)
Autor: Phototipia Thomas (clixé Plandolit)

Novetats bibliogràfiques

GARCÍA GARCÍA, ANTONIO (DIRIGIDA PER)
Synodicon hispanum. XIII, Ager (Abadía), Barcelona, Lérida, Segorbe-Albarracín y Urgell
Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos, 2017. XXVI, 748 p.

GRACIA, JUAN FRANCISCO DE
1616. Ordinacions, pragmàtica i edictes reials de la Val d'Aran : Actes de les Jornades d'Estudi, celebrades els dies 4, 5 i 6 de novembre de 2016, van tenir lloc a Salardú (Val d'Aran)
Vall d'Aran, Conselh Generau d'Aran, 2017. 236 p

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES (ICA)
Comma 2015-2: Archives, Access and Public Engagement : Archives, accès et participation du public : International Journal on Archives : Revue Internationale des Archives
International Council on Archives (ICA), 2017. 102 p.

ROIG LOSCERTALES, ALBERT
Roda el foc : 30 anys de Falles a Andorra la Vella
Andorra, Anem Editors ; Lleida, Pagès Editors, 2017. 197 p.

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES
Art i història al Pirineu : 13es Trobades Culturals Pirinenques (2016: 29 octubre: Ceret (Vallespir)
Andorra, Societat Andorrana de Ciències, 2017. 195 p.

Sabíeu què...?

Troballa: punt de llibre

El mes d'agost de l'any passat va arribar a l'Arxiu el fons del Comú de la Massana per ser digitalitzat. Aquest fons està compost per documents en paper, pergamins i llibres. A causa de l'estat de conservació del fons, s'està tractant al taller de conservació i restauració de l'Arxiu per, posteriorment, ser digitalitzat i posat a l'abast dels ciutadans.

En l'actualitat, al taller de restauració ens hem trobat aquesta peça documental singular: el Llibre d'actes 1666-1724 i comptes 1670-1732 del Comú de la Massana (codi fons: ACM LI.2).

Al taller de restauració, abans de començar a restaurar un llibre, fem

una fitxa descriptiva de l'estat de conservació del document en la qual, a més d'especificar-ne els detalls, també en descrivim les dades codicològiques. És a dir, expliquem tots els elements que formen l'exemplar (els folis, el cosit, l'enquadrernació) abans de tractar-lo per restaurar-lo.

En aquest cas, i com a conseqüència de l'ús, l'enquadrernació original en pergami estava bastant malmesa i trencada, i posteriorment s'hi havia fet una reenquadrernació amb pell per donar-hi més consistència.

Com que és un llibre molt utilitzat, necessitava aquest reforç i, curiosament,

hem trobat un punt de llibre de fusta de conífera (pi negre, probablement) amagat a l'interior de l'enquadrernació de pell. Aquest punt de llibre és un tros de branca treballada amb uns quants detalls ornamentals per fer-la més bonica i no tan rústica. Tenia la finalitat de marcar la pàgina desitjada i el guardaven a l'interior de l'enquadrernació perquè no es perdés.

Ha estat una troballa molt interessant; no havíem trobat mai un element d'aquest tipus amagat en un llibre.

Què estem preparant

Elaboració del quadre de classificació comunal

Aquest any s'ha iniciat un projecte conjuntament amb els arxivers comunals per a l'elaboració d'un quadre de classificació comú a totes les corporacions comunals.

El quadre de classificació és l'eina principal d'un sistema de gestió documental i ens permet representar de manera jeràrquica totes les funcions, tasques i activitats d'una organització, en aquest cas les dels comuns. A cada activitat hi correspon un codi de classificació i per a cada codi s'identifica un període de retenció i un calendari d'accés. Quan els diversos codis estiguin avaluats -això vol dir que se n'ha determinat el valor administratiu i històric-, es decidirà si el document es

conserva o s'elimina i a partir de quants anys pot ser consultat per la ciutadania. Dins d'un sistema de gestió documental l'objectiu és que, en el moment que un document es genera o es crea a l'organització, se li assigni un codi de classificació que informa, així mateix, de quan el document s'ha d'eliminar d'acord amb la seva avaluació i a partir de quan passa a ser de consulta pública.

L'objectiu de fer aquest quadre comú també està estretament lligat amb la interoperabilitat i la implantació de l'administració electrònica. Si les funcions dels comuns s'identifiquen amb el mateix codi, això ens facilitarà la compartició de dades entre les administracions.

Avançar cap a sistemes d'interoperabilitat, reutilització i compartició de dades és un objectiu compartit per totes les administracions i en el qual intervien diversos actors. És responsabilitat dels arxivers dotar les organitzacions d'un sistema de gestió documental que permeti gestionar de manera racional els documents, tant físics com electrònics, que generen o reben.

Quan el quadre de classificació estigui finalitzat, serà compartit per totes aquelles persones que hi puguin estar interessades.

A destacar

Esmolets! La canalla d'Andorra

Amb aquesta nova publicació fotogràfica, en format pdf, volem seguir la línia iniciada amb la publicació realitzada l'any 2017 amb el títol de Dones i societat, i així paset a paset o millor encara, foto a foto seguir fent un petit homenatge als personatges, en aquest cas als més petits de tots, que han ajudat a fer créixer i a escriure la història del país.

Avui us volem mostrar com era el dia a dia dels més petits al Principat d'Andorra.

Cercant dins dels fons fotogràfics de l'Arxiu Nacional, hem pogut trobar centenars d'imatges, fetes per autors locals i foranis, dedicades a diferents activitats socials, religioses, d'estudi, de lleure, de treball... dels nens i les nenes d'Andorra. El nostre maldecap ha estat seleccionar les 140 fotografies

finals que formen part d'aquesta nova publicació.

Realitzant aquesta recerca i la selecció final de les imatges, hem trobat que la primera fotografia que tenim de nens dins dels nostres fons fotogràfics, és justament una instantània datada l'any 1896. Aquesta preciosa fotografia, que podríem dir que és una escena costumista o fins i tot pictòrica, ens mostra un grup de nenes treballant, a l'aire lliure, a la fàbrica de tabacs Claramunt ubicada a Santa Coloma. Aquesta imatge realitzada amb l'antiga tècnica fotogràfica del paper a l'albúmina pertany al fons fotogràfic de la Casa Rossell d'Ordino i ens recorda que durant un període de la nostra història els nens deixaven aparcada la seva infantesa, per passar a col·laborar dins la vida

econòmica familiar. Per sort aquest fet avui en dia, a la nostra societat, ja és història passada.

Hem construït aquest relat històric i fotogràfic basant-nos en cinc temàtiques que hem cregut que poden ser prou significatives, per poder-nos situar dins de la vida dels més petits.

La família, ora et labora, l'estudi, l'edat de la inocència i la societat són les temàtiques que creiem que ens poden ajudar a situar-nos dins del món dels més menuts d'Andorra durant el període de finals del s. XIX fins als anys 60 del s. XX.

Nous fons ingressats

Entre finals del 2017 i principis del 2018 el senyor Josep Torra Closa va dipositar a l'Arxiu Nacional d'Andorra cinc pel·lícules en super-8 rodades entre el 1981 i el 1985.

El contingut és de vida social i actes populars de l'Andorra d'aquesta època, en particular hi destaca una filmació única dels aiguats de 1982 a la Massana o la inauguració de la font del Bisbe, també a la Massana.

Les pel·lícules aparentment estan en bon estat de conservació i s'estan digitalitzant per facilitar-hi l'accés i garantir-ne la conservació.

Fons familiars i patrimonials

A finals del 2017, l'Arxiu Nacional d'Andorra va donar d'alta tres nous fons familiars i patrimonials, i va arribar així a la seixantena de fons.

D'una banda tenim el fons de casa Sella de Llorts (AD ANA, CSEL), compost per sis unitats documentals, cinc documents i una llibreta, que van de 1534 a 1749.

D'altra banda, el fons de casa Sinfreu de Canillo (AD ANA, CSI). Un document en paper i dos en pergamí configuren aquest fons. Els tres documents són vendes, datades entre el 1601 i el 1710.

I finalment disposem del fons familiar Sansa Lòpez d'Andorra la Vella (AD ANA, SL), el qual, amb 34 documents en paper que van de 1704 a 1969, esbossa un context familiar i a l'hora l'entorn eclesiàstic d'Ot Sansa Lòpez.

Recordem que aquests fons contenen la documentació generada per la família, originària i/o arrelada al Principat d'Andorra, i el patrimoni, vinculats en una estreta relació. Són el resultat de l'activitat i la relació d'una família en una societat concreta i en un moment determinat.

Fons casa Cintet (AD ANA CCIN)

El 12 de juny va tenir lloc la signatura del contracte de comodat del fons de la casa Cintet entre la ministra de Cultura, Joventut i Esports, Olga Gelabert Fàbrega i el Sr. Ramon Rossell Mas, propietari del fons documental i actuant en nom de la casa Cintet.

Es tracta d'un extraordinari i únic fons documental relatiu a l'activitat comercial duta a terme per la família Rossell entre el 1861 i el 1958 a Andorra la Vella, a la plaça Rebés. La documentació s'ha conservat en molt bon estat de conservació i ens han arribat les sèries completes.

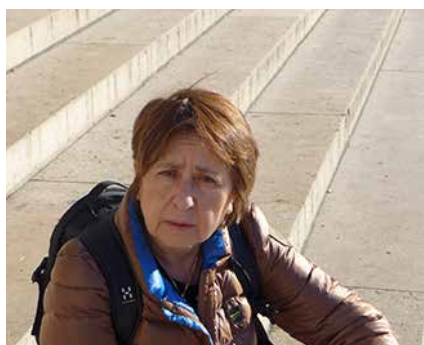
Ens trobem davant d'un fons únic, que tracta un tema sobre el qual l'Arxiu Nacional no té gairebé documentació, que té un elevat valor cultural i històric, i que és una font remarcable d'informació per a la investigació, ja que obre la porta a una recerca, no tan sols dels inicis de la història comercial d'Andorra, sinó que se'n podrien extreure recerques de caràcter etnogràfic.

El fons es compon per més de 80 llibres i llibretes: llibres de major; llibres de comptes menor; llibres de còpies de correspondència; llibretes de comptes i més de 4200 documents entre els quals hi trobem: rel·ligats amb factures i rebuts (1881-1883), correspondència comercial, documentació de caràcter familiar i patrimonial, entre d'altres.

El Govern d'Andorra ha reconegut l'elevat valor cultural i històric, i les grans oportunitats de recerca que genera, del fons documental de la casa Cintet i el Sr. Ramon Rossell Mas, valorant l'interès públic col·lectiu que té aquest bé documental, ha considerat convenient i necessari fer-ne el dipòsit al Govern d'Andorra, amb destí a l'Arxiu Nacional d'Andorra, per tal de garantir-ne la conservació i la divulgació entre els investigadors i la societat en general.

Col·laboracions

Entrevista: el projecte de recerca històrica sobre la radiodifusió andorrana al segle XX

M. Jesús Lluellas
La radiodifusió a Andorra. Una qüestió de sobirania
Historiadora

Albert Roig
Periodista

Què aporta de nou aquest treball a tot el que ja s'ha escrit i publicat en relació amb la radiodifusió a Andorra?

Aquest estudi, encarregat pel Ministeri de Cultura, a iniciativa de l'Arxiu Etnogràfic, aporta una nova visió sobre la problemàtica de la radiodifusió andorrana del segle XX, feta des de la perspectiva andorrana. S'ha donat

preeminència als impactes sobre el territori i, per tant, estem parlant no tan sols d'aspectes polítics, sinó també socioeconòmics.

La distància temporal, des de la desaparició de Ràdio Andorra i Sud Ràdio, proporciona el benefici d'una anàlisi que evita les posicions originades per les vivències del moment, que, de vegades, poden ser confuses. Atesa la complexitat del tema, ens hem marcat com a objectiu principal l'elaboració d'un document entenedor i sistematitzat.

Quant temps heu necessitat des del moment de l'encàrrec fins que s'ha publicat? Quina metodologia de treball s'ha seguit? Quines fonts documentals s'han utilitzat? Ha estat difícil trobar-les?

L'any 2013, el Ministeri de Cultura em va demanar una recerca prèvia sobre Ràdio Andorra, de cara a la possible destinació de l'edifici d'Encamp com a museu. Posteriorment, des de l'Arxiu Nacional se'm demana que realitzi un treball de recerca sobre la radiodifusió, que englobi les dos emissores històriques i analitzi els impactes que van tenir sobre el país.

La durada de tot el procés de documentació, la redacció i el lliurament ha estat de cinc anys; un quinquenni durant el qual s'ha realitzat una revisió completa i actualitzada de tota la bibliografia, complementada amb la consulta de nous fons documentals, en estreta col·laboració amb l'Arxiu Nacional i l'Arxiu del Consell General.

El títol del treball és força suggeridor: *La radiodifusió a Andorra. Una qüestió de sobirania*. L'existència de les dos emissores, Ràdio Andorra i Sud Ràdio, per què posava en qüestió la sobirania d'Andorra? Eren els països veïns, o millor dit, els seus governs els qui posaven en qüestió la sobirania?

Les emissores, Ràdio Andorra i Sud Ràdio, posen sobre la taula el problema de la responsabilitat internacional d'Andorra i la conducta del país en

aspectes de dret públic internacional. Estem parlant d'unes èpoques en què Andorra no posseïa atributs de sobirania internacional i, en conseqüència, no podia formar part de l'ONU ni d'altres organismes internacionals, llevat dels esportius. Les pugnes entre els coprínceps per assolir més quotes d'influència al país tenien com a rerefons la representació exterior i la concepció del país com a estat.

A partir del 1961, semblava que amb l'atorgament de les dos concessions a Eirasa i Sofirad s'havien d'acabar els conflictes..., però encara en van portar més. Per què?

La qüestió de fons no va quedar resolta, malgrat que es van signar noves concessions, atorgades a dos societats paraestats dels governs veïns; l'interès de França i Espanya era aconseguir una àrea d'influència pròpia, en una època en què les emissores encara tenen caràcter estratègic. Eirasa, societat creada a correuita, era la corretja de transmissió de la direcció general de Radiodifusió i Televisió espanyola. La Sofirad, organisme francès, es regia per un consell d'administració de deu membres, vuit dels quals eren nomenats pel Govern francès; aquesta societat estatal havia impulsat la creació d'Andorradio, que va obtenir la benedicció del copríncep Charles de Gaulle. És evident que el Consell General encara tenia recent la crisi política i econòmica amb França de 1953, darrere la qual hi havia la qüestió de la radiodifusió, fet que va influir a acceptar uns protocols que la història demostra que no van resoldre la qüestió de fons. A més, aquests contractes signats el 1961 no van obtenir mai la necessària ratificació dels coprínceps.

Un aspecte destacat dels anys setanta i vuitanta és el paper que tenen en el conflicte els coprínceps o els delegats permanents. Des del Consell General se'ls acusava de defensar únicament els seus interessos a través de les concessions. Després del treball que heu

elaborat i l'anàlisi que n'heu fet, es pot arribar a aquesta conclusió?

El Consell no acusa explícitament els delegats i els coprínceps de defensar els seus interessos personals; més aviat els retreu que en els últims anys de les concessions hagin confluït amb els interessos estratègics de les concessionàries, en detriment dels interessos andorrans. Es produeix un estira-i-arroña entre el Consell i els delegats que aboca el primer tancament de les emissores de 1981. A partir d'aquí s'inicia un període d'intenses negociacions que es tanca l'any 1983, amb la creació de l'ENAR i l'intent fallit de l'ingrés d'Andorra a la UIT; de fet, amb la incorporació de N. Marqués com a delegat permanent, hi ha un canvi de posició i les relacions esdevenen més fluides.

Per als delegats dels coprínceps, en una època en què s'evidenciava la necessitat d'una reforma institucional, no devia de ser fàcil i en aquest procés no hi ha bons ni dolents, és un joc polític d'influències. No hem d'oblidar que la representació internacional estava en mans dels coprínceps i, pel que fa a això, no sempre hi havia acord entre ells. Resulta difícil jutjar el paper dels delegats permanents, tot i que algunes actuacions poden ser qüestionades i són aquestes les que evidencien la necessitat de modernitzar l'estructura d'estat. Els enfrontaments per qüestions competencials entre el Consell General i els coprínceps van ser una constant en el decurs del segle XX. En pocs anys, les autoritats andorranes passen de la transigència amb els veïns, pel que fa a la participació i gestió de les emissores, a exigir el control absolut sobre la radiodifusió. El país dels anys trenta, quan es va atorgar la concessió de Ràdio Andorra, té poc a veure amb el dels anys setanta i vuitanta, amb una economia en expansió i en el qual les formes de vida han canviat de manera important i els andorrans volen controlar el seu destí. La Constitució és el resultat d'un procés llarg, dinàmic i participatiu

que porta la modernitat, requisit per ser present en l'escena internacional.

La radiodifusió també evidencia un altre conflicte: la representació internacional d'Andorra.

L'afer de la radiodifusió es barreja amb la necessitat d'una reforma institucional basada en un concepte modern d'estat. Els conflictes institucionals entre els coprínceps al voltant de la representació internacional d'Andorra estan latents durant tot el segle XX. Amb motiu de la problemàtica de les ràdios, que els andorrans viuen com una qüestió de dignitat nacional, s'encén la metxa de les aspiracions sobiranistes andorranes. La representació internacional suscita un debat complex, de llarga durada, amb posicions i interessos contraposats, carregat de tensió, que aboca a la necessitat de fer canvis institucionals que culminen amb l'adopció de la Constitució. No hem d'oblidar que abans de la Constitució els dos coprínceps tenien atribuïda, a una escala teòrica, la representació internacional d'Andorra de forma paritària, malgrat l'opinió contrària del copríncep francès.

El conflicte de les ràdios és l'excusa per a l'increment de l'efervescència nacionalista andorrana o n'és el motiu?

Els conflictes generats al voltant de la radiodifusió col·laboren en la creació d'una consciència reivindicativa, que s'arrela progressivament en les institucions andorranes. Les aspiracions de reforma són manifestades diverses vegades pel Consell, a partir dels anys seixanta. A tall d'exemple, identificant sobirania i radiodifusió, el 26 de juny de 1980 el Consell declara les ones radiofòniques com a integrants del patrimoni nacional inalienable. El sentiment popular marca les pautes, no tan sols per assolir la sobirania nacional, sinó també per aconseguir unes ràdios andorranes. En aquest

context, l'executiu prioritza la sobirania i la representació internacional per sobre de qualsevol altra qüestió.

Un cop tancades les ràdios, què hi havia al darrere de l'intent d'ingressar a la UIT, pel qual es van fer tants esforços? Totes les institucions van jugar net per aconseguir-ho?

Quan Andorra vol ingressar a la UIT, les ràdios no es poden considerar tancades definitivament. En virtut del permís atorgat per l'ENAR, el 10 de març de 1983, Gestival posa en funcionament Sud Ràdio; per contra, Ràdio Andorra continua sense emetre i reprèn l'activitat tan sols durant uns mesos de 1984.

El 8 de juny de 1983 se celebraven les votacions per a l'ingrés d'Andorra a la UIT; Andorra volia, per sobre de tot, esdevenir membre de l'organisme i aconseguir el consegüent reconeixement internacional. El síndic Francesc Cerqueda lamentava que, malgrat que s'havien aconseguit els vots necessaris, inclosos els de França i Espanya, una part havia arribat fora de termini. D'aquesta manera, Andorra perdia l'oportunitat d'esdevenir membre de la UIT, malgrat que el resultat de la votació constituïa un reconeixement implícit de la seva condició jurídica internacional.

Nemesi Marqués, delegat permanent del copríncep episcopal que també va viure en primera persona les tensions del moment, comenta que es va pressionar el secretariat de la UIT per evitar l'ingrés d'Andorra.

I una darrera pregunta, més subjectiva si voleu: un cop finalitzat l'estudi i analitzant tota la situació tècnica i política, creieu que es va fer bé tancant les dos emissores i deixant Andorra òrfena de ràdio? O penseu com algunes veus que posteriorment es van mostrar autocrítiques i consideraven que s'hauria hagut

de lluitar per mantenir-ne almenys una?

Amb el tancament no guanya ningú, hi ha quelcom que es perd; sense anar més lluny, els 100 llocs de treball de 1981, tot i que uns anys abans es comptabilitzaven fins a uns 200 empleats entre les dos emissores. Per als andorrans que treballaven a les ràdios va ser un cop molt dur, ja que era gent que s'estimava la seva feina, que, d'altra banda, estava ben remunerada. Amb el tancament també es va perdre el referent internacional que havien representat per al país fins a esdevenir la imatge de marca, especialment Ràdio Andorra.

Andorra tanca les emissores per incompliment dels contractes de 1961, però a través de l'ENAR renouen l'autorització per continuar al país quatre anys més. Ràdio Andorra i Sud Ràdio havien perdut el valor estratègic que havien adquirit per als uns i per als altres i les emissores no tenien un interès clar per continuar, per raons econòmiques, comercials i polítiques.

Tant les administracions dels països veïns com les empreses concessionàries recorden al Consell que les freqüències atribuïdes a la Conferència de Ginebra de 1975 al territori andorrà van ser sol·licitades per les administracions espanyola i francesa i que qualsevol canvi obligaria a circumscriure el servei radiofònic als límits d'Andorra.

Per tant, en virtut de la normativa internacional, Andorra no podia mantenir unes emissores que des del seu territori emetessin cap als països veïns, finalitat amb la qual havien estat creades. Ni Espanya ni França estaven disposades a transigir en aquest punt. Mantenir una de les dos emissores, a més de la considerable inversió per posar-la al dia, no suposaria una aportació diferent de la que representen les emissores andorranes actuals.